

Irak Kürdistan Özerk Yönetimi

Anayasa Taslağı

**Irak Kürdistan zerk Bölgesi
Anayasa Taslağı**

Irak Kürdistan Parlamentosu

24.06.2009 Tarihinde Onaylanmıştır

Çeviri : İsa dođan

پەرلهمانی کوردستان
برلمان کوردستان - العراق

پروژهی دهستوری ههریمی کوردستانی - عیراق
مشروع دستور اقلیم کوردستان - العراق

له روژی 2009/6/24 پهسهندی کردووه
صادق علیه برلمان کوردستان العراق
بتاریخ 2015/6/24

Önsöz :

Irak Kürdistan halkı olarak, Uyanışımızdan Beri Süregelen süreç içinde Birbiri ardına Gelen Hükümetlerin Yağma, Yıkma ve zulümlere maruz kalmış, Yaratıcının İnsanoğluna Verdiği Doğal Haklardan Özgürlük, Eşitlik, Adalet ve Diğer haklarından Mahrum bırakılmış, Etnik Temizleme Gibi İnsanlık Dışı Suçlar uygulanmış, Tarihte Eşi Az görülen bir şekilde Dört bin Beş yüz Köy Yakılmış, Demografi Değişikliği Irak Kürdistan'ın Büyük Bir Bölümünde Tatbik edilmiştir, Zorunlu Güç, Ulus Değiştirme, Şehit Halepçe, Balisan, Germiyan, Badinan Ve geniş bir bölgede Kimyasal Silah Kullanımı ile uluslararası alanda Yasaklanmış Kitle imha silahları kullanılmış, Binlerce Feili Kürt Genci Kimyasal Madde testlerine Tabi Tutulmuştur, Ve Toplu Mezarlara Gömülmüştür, Kalanların Aileleri Irak dışına Güç Ettirilip Irak Vatandaşlığı Alınmıştır, Sonraki Süreçte Soykırım uygulanmış ve Sekiz binden Fazla Barzani Aşiretine bağlı siviller bu soykırımda Hayatını kaybetmiştir, Enfal olarak Adlandırılan Operasyonlarda Yüz sekiz iki binden Fazla kişi Yaşamını Yitirmiştir.

Kürdistan'ın Özgürlük Mücadelesine ve Liderlerine olan Saygımızdan, Emekçi, Peşmerge, Ve yiğit Şehitler, Kürdistan Toplumunu Meydana Getirmek için verilen Özgürlük Mücadelesi, Onuru koruma, Vatan sevgisi Ve kendi Hakkını Tayin etmek için Şehit olanlar, Uğruna Can verdikleri Amaç, Değer ve Çağrılarına olan Bağlılığımız, Medeniyet, Ulus ve inançları, Kardeşlik, Ve Hoşgörü içine yaşamamız , Kürdistan Evlatlarının Güçlerini Göstermek, Birlik Bir Kürdistan'ı oluşturma Çabası, Demokrasi Prensipleri Üzerine kurulu, İnsanlık Haklarını Gözeten, Yasanın Ve yargının Bağımsızlığı ile Üstünlüğü, Akıllı Hükümdarlık, Doğal istence bağlı amaçların Yerine Getirilmesi, Verilen Kurbanlara saygılı, Irak Devletinde yaşayan diğer Uluslarla Eşdeğer, Irak içinde Irak Kürdistan'ı Federal Bir özerk bölge olmasını sağlamak için Bu Anayasa Yazıldı.

Birinci Kısım Genel Esaslar

Madde 1 -

Irak Kürdistan'ı Irak Federal Devleti içinde, Parlamenter, Cumhuriyet ve Demokratik Siyasi Sistemi ile Siyasi Tabanın Genişliği ve Kuvvetler Ayrılığına dayalı, Barışçıl Yönetimin Genel Gizli Seçimlerin Doğrudan Seçilmesine dayalı olan Özerk Bir Yönetimdir.

Madde 2 -

Bir: Irak Kürdistan'ı Bir Tarihi Coğrafya Kavramı olup, Duhok ilinin Bugünkü İdari sınırı ile Kerkük , Süleymaniye, Erbil illeri, Akre,Şeyhan, Sincar,Tilkef, Karakuş ilçeleri, Zummar, Başika , Aski Kelek Nahiyeleri, Ninova iliyle Diyala'da Hanekin ve Mendeli Kazalarından oluşur, Bu sınırlar 1968 Senesi öncesinde idari sınırlara Göredir.

iki: Irak Kürdistan'ının Siyasi Sınırlar Federal Anayasanın 14.Maddesine göre Belirlenir.

Üç : Irak Kürdistan'ı içinde Herhangi Bir özerk Yönetim Kurulamaz.

Madde 3 -

Bir: Halk İktidarın Meşru Kaynağıdır , Anayasal Kurumlar Yoluyla Uygulanır , Irak Kürdistan Anayasası ve Diğer Yasalar Irak Hükümeti Tarafından Çıkarılan Diğer Bütün Yasalardan Üstündür, irak Hükümetinin Çıkardığı Özel yasalar dışında Federal Irak Cumhuriyeti Anayasası 11.Maddede belirtilmiştir.

İki: Federal yasa Federal anayasanın 115.madde ve 121.maddenin birinci fıkrasında geçen Irak Kürdistanı yüksek yetkisi, yasaları, ve yetkilerini kısıtlayamaz, bu hükümler Federal anayasanın 110.maddesinde geçen Federal kurumlara ve diğer kurumlara verilen yetkileri kapsamı haricindedir.

Madde 4 -

Kürdistan Parlamentosu Federal Irak Cumhuriyeti Anayasası 11.Maddede belirtilen Özel yasalar dışında Irak Kürdistan'ında yasaları uygulayabilir.

Madde 5 -

Kürdistan Halkı Kürt, Türkmen, Arap, Keldan, Süryani Aşuri, Ermeni ve Diğer Vatandaşlardan oluşur.

Madde 6 -

Irak Kürdistan halkının Çoğunluğuna binaen Bu Anayasa İslami Kimliğe Dayalıdır ve Saygı Gösterilir, Hıristiyanlık , Ezidi ve Diğer inançlar tanınır , İnanç Özgürlüğü ve Dini Merasimlerin Yerine Getirilmesine olanak Tanınır, İslam Şeriatı Kuralları Yasa Koymada Esastır, Buna Göre :

Bir : İslam'ın Değişmez Hükümlerine aykırı herhangi bir yasa.

iki : Demokrasi Prensiplerine Aykırı Herhangi bir yasa.

üç : işbu Anayasada Belirtilen Hak ve Özgürlüklere aykırı Herhangi bir yasa ÇIKARTILAMAZ.

Madde 7 :

Irak Kürdistan Halkı Kendi Hakkını Tayin etme yetkisine Sahiptir, Federal Anayasa içinde belirtilen Geniş Tabanlı ve Diğer haklar gibi, Kendi belirleyeceği Özgürlüklerine binaen, Irak Çerçevesi içinde Kürdistan Federe Bir özerk yapıya sahiptir Zira Irak Federal, Demokratik,Parlamenter bir sisteme Sahiptir.

Madde 8 -

Bir : Federal Hükümetin Irak Kürdistan'ıyla ilgili Devletler ve Taraftarlarla Vardığı Antlaşmalar ve Sözleşmeler, Irak Kürdistan'ı Parlamentosunda Salt Çoğunluğun Kabul etmesi durumunda Geçerli olacaktır.

İki : Irak Kürdistan Parlamentosu Salt Çoğunluğun onayı olmadan Irak Federal Devletinin Anayasanın 110. Maddesi dışında kalan kararlar hariç Kürdistan Özerk Yönetimi hakkında Yaptığı Antlaşmalar ve Sözleşmeleri uygulayamaz.

Üç : Irak Kürdistan'ı Yabancı ülkeler veya Özerk Yönetimlerle Irak Federal Devletinin Anayasanın 110. Maddesi dışında kalanlar hariç Antlaşma Yetkisine sahiptir.

Dört : Irak Kürdistan'ı ve Yabancı ülkeler veya Özerk Yönetimler arasında Yapılan Antlaşmalar, Irak Federal Hükümetine Onaylama için Sunulur, Irak Federal Hükümeti bazı nedenlerle Reddetse Uygulanamaz.

Madde 9 -

Kürdistan Özerk Yönetimin Federal Yönetimlere Karşı Hakları :

Bir : Federal Gelirlerin Bir Bölümü Adalet Anlayışına Dayalı olarak , Yardım ve uluslararası Burçlarlar Nüfus Yoğunluğu ve Kürdistan'ın Uğradığı Soykırım, Önceki İktidarlar Dönemin Boyunca Yakma ve yıkım ile Uygulanan Mahrum etme politikası Göz önüne alınarak Dağıtılır, Bu Federal Anayasanın 106. Ve 112. Maddelerinde belirtilmiştir.

iki : Federal Devletin Kuruluşlarında Dağılım Adaletine dayalı, Eğitim Öğretim Kontenjanları, Heyetler, Özerk ve Uluslararası Konferanslara katılma hakkına sahiptir, Memurluk Rütbelerin verilmesi Federal anayasanın 105.Maddesine belirlenmiştir.

Madde 10 -

Hewlêr Kürdistan Özerk Yönetimin Başkentidir, Parlamento Salt Çoğunluk oluşması Halinde Başka Bir şehri Başkent Yapabilir.

Madde 11 -

Bir : Irak Kürdistan Özerk Yönetiminin Irak Bayrağıyla Beraber Asılacak Özel Bir Bayrağı, Özel Slogan, Milli Marş ve Özel bir Ulusal Bayramı (Newroz) vardır,Bunlar Yasayla Düzenlenir.

iki: Bayrak Kırmızı, sonrasında Beyaz Sonrasında Yeşil Renklerden oluşur, Ortasında Sarı Renkli Yirmi bir Işıktan oluşan Bir Güneş vardır, Yasayla Düzenlenir ve anlamları Belirlenir.

Üç: Resmi Tatiller, Nişan ve Madalyalar Yasayla belirlenir.

Madde 12 -

Kürdistan Özerk Yönetimi, Federal anayasanın 105.Maddesinin Beşinci fıkrasına Göre Peşmerge adında Kürdistan'ı Savunma Birliğine Sahiptir, Yetki ve Görevleri yasayla Düzenlenir, Yasa dışında Silahlı Milisler Kurulamaz.

Madde 13 -

Verginin Uygulanması, Yürürlüğe Konulması ve Muaf tutulması Parlamentonun onayı ve yasa Düzenlemesine bağlıdır.

Madde 14 -

Bir : Kürtçe ve Arapça İki resmi dildir, Bu anayasa Kürdistan zerk Yönetimi vatandaşlarına çocuklarının Hkmete bağlı Eğitim ėretim kurumlarında Anadillerini ėrenme Hakkı Verir, Bunlar Türkmence, Süryanice Ver Ermenicedir.

iki : Türkmence ve Süryanice, Kürtçe ve Arapçanın Yanında oėunluėun Konuėtuėu Bölgelerinde , Yasayla Belirlenecek iki Resmi dildir.

 : Kürdistan zerk Yönetiminde Resmi Diller konusunda Federal Anayasanın 4.Maddesinin Hükümlerine Göre uygulama yapılır.

Madde 15 -

Kürdistan zerk Yönetimi Meėru Rekabet ve Ekonomi Sistemini benimser, Kamu ve zel Sektörde Modern ve Yatırıma önem verir, Yasayla Enflasyonu nler.

Madde 16 -

zerk Yönetimin Bütün Yetkileri, Bugün Ve gelecek Nesle karėı Sorumludur, evre koruması , Hayatım Temel ihtiyaçları, Doğal evre, İnsan evresini Korumaya alır, Ova, Yaban hayatı koruma Yasayla yapılır, Canlıların Yaėam alanları içinde giren çevrelerde Evlerin inėa edilmesini önler.

Madde 17 -

Bir : Kamu sermayesi, Yeraltı Suyu , ıkarılmayan Madenler, Yerüstü Sularının Gelirleri, Yönetimi ve kullanılması Yasayla Belirlenir.

iki : zerk Yönetimin Kamu sermayesi Irak Kürdistan'ı Halkınındır, Yönetilmesi ve kullanılması Yasayla belirlenir.

İkinci Kısım
Genel Haklar
birinci Bölüm
Siyasi ve Medeni Haklar

Madde 18 - Bağlılık Ve uygulama :

Bir: Yasama, Yürütme ve Yargı Yetkileri anayasada belirlenen Genel Haklarla uyumludur, Uygulama ve Yönetme bir Yasayla belirlenir, Vatandaşların Hakları gibi.

iki: Anayasada Belirtilen Hükümler uygulanabilirliği zamanında, Özel Ve Tüzel Kişilerin bağlı olmasını Gerektirir, Doğal Hakların verdiği Yükümlüğe bağlıdır.

üç : Özel Kişilerin Genel Hakları Uygulanabilirse Tüzel Kişileri de kapsar

Madde 19 - Onur, Yaşam ve Özgürlük :

Bir : İnsanın onuru Koruma altındadır, Saygınlığı Koruma Özerk Yönetimin Bütün Yetkilerine Görevdir.

iki : Herkesin Yaşam ve Özgürlük Hakkı Yasa olmadan Mahrum bırakılamaz.

üç : Hiç kimseye Fiziksel Şiddet ve Psikolojik Şiddet uygulanamaz, İnsanlık Dışı Muameleye Tabii Tutulamaz ve Hakaret edilemez, Rızası olmadan Tıbbi ve bilimsel Test Uygulanamaz, Zorla ve Cebirle Alınan İtiraf, İfade kabul edilemez, Hakaret, Fiziksel ve Psikoloji Şiddete Maruz kalan kişilerin Maddi ve Manevi Tazminat davası Açması hakkı vardır.

Dört: Kamu hizmetleri Kapsamı Dışında Kimseye uygulanamaz, Kimseye Angarya iş Yaptırılmaz.

Beş : Angarya iş Cezanın Adli karar dışında Kimseye uygulanamaz.

Altı: Herkesin Kendi Güvenliğini Koruma hakkı vardır.

Yedi: Herkesin Özel hayatı ve Aile Hayatına saygı Gösterilir, Adli Karar Dışında Kimsenin Evine girilemez veya Gözetilemez, Ayrıca Kimsenin Eşyaları Yasal karar olmadan Test edilemez.

Sekiz : Herkes Evlilik Ve aile Kurması Hakkına sahiptir, Zorla ve iki Tarafın rızası olmadan Evlilik Sözleşmesi kabul edilemez.

Dokuz : Dinde zorlama Yoktur, herkesin Din ve inanç özgürlüğü vardır, Özerk Hükümet insanların İslam, Hıristiyanlık, Ezidilik Ve Diğer inançların Özgür

yaşanabilmesini olanak Tanır, Camii, Kilise ve diğer ibadethanelerin Saygınlığını Korur , İbadethaneler Siyasi ve parti alanları olarak Kullanılamaz.

On: Herkes ifade Özgürlüğü hakkına sahiptir, Basın, ifade, Medyanın ifade özgürlüğü Garanti altına alınmalıdır, Bu Özgürlük Diğer kişilere Taciz , suiistimal Ayırmıcılık aracı olarak kullanılamaz.

On bir: Bilgi Edinme Hakkı Yasayla Düzenlenir.

On iki : Özerk Hükümet İletişim , Telefon ve posta Özgürlüğünü Koruma altına alır ve Güvenliği sağlamak ve yasal bir gerekçe olmadan Gözetim altına alınamaz ve ifşa edilemez.

On üç : Kürdistan Özerk Hükümeti Gençlerin Gelişmesine ve yeteneklerini ortaya çıkarması için Gerekli desteği sağlar, bunun için Kurumlar Tesis eder, bu yolla Gençlerin Ekonomi, Sosyal ve bilimde Gelişmeleri için olanak tanınır ve Gerekli Programlar Düzenlenir.

On Dört: Spor Her kişinin hakkıdır, Hükümetin Görevi Spor için gerekli Araçları temin etmektir.

On beş : Edebiyat, Kültür ve Bilimsel araştırmalar Özgürlüğü Her yönüyle Güvence altındadır, Üniversitelerin Bilimsel çalışma alanında Yaptıkları Çalışmalar Teşvik edilir ve koruma altına alınır, Yönetimleri Merkezi olmayan (Özerk) Bir yapıya sahiptir.

On altı : Kürdistan Özerk Hükümeti Düşünce mülkü, Telif , Yayın , Patent belgesi, Ticari Logoların edinmesini sağlar.

On yedi :

1. herkes Toplanma , Dernek , Vakıf hakkına sahiptir, Hükümet yetkilerini Sivil Toplum özgürlüğünün Güçlenmesini sağlamak için çaba harcar, herkesin Barışçıl Eylem ve grev hakkı vardır.

2. Anayasaya aykırı eylem ve görüşleri bulunan Dernek ve birlikler Kapatılır, Birlikte yaşam prensiplerine ve Irak Kürdistan'ında yaşayan halkların barış içinde yaşamalarına aykırı Görüş savunan dernekler kapatılır.

On sekiz :

1. Siyasi Parti Kurma özgürlüğü içtüzük, Örgütlenme, Faaliyet ve Üye haklarının Demokrasinin Ana Prensipleri, İnsan hakları Ve Anayasa Hükümlerine bağlı, Kürdistan Bayrağı ve Milli Marş Saygılı olması Halinde Güvence altındadır ve yasayla Düzenlenir.

2. Hiçbir Siyasi Parti Yabancı Bir partinin Şubesi, Çıkarları için Çalışamaz veya bağımlısı olamaz.

3. Faaliyet ve amaçları yoluyla Kürdistan Özerk Yönetimin Demokrasi sistemine, Birliğine, ulus ve inançların birlikte yaşama ilkesine aykırı olan Siyasi partiler Anayasaya Aykırı olarak Tanınır, ve Anayasa mahkemesi Tehlike oranına Göre Yaptırım uygulayacak olan Taraftır.

4. Herhangi bir birlik veya Topluluk Faşist, Irkçı, Terörizm , Tekfir, Etnik veya dini ayrımcılık görüşü savunursa, Teşvik ederse, desteklerse veya Korursa Yasaklanır ve Özerk Yönetim Engellemekle Yükümlüdür.

5. Parti Gelirini ve kaynaklarını ile beraber Kullanımını Özel Yasama Yetkisine Göstermek Zorundadır.

On Dokuz : Toplu Çıkarma Yasaktır.

Yirmi : Herkes Yasa Çerçevesinde Mülk Edinme , Miras ve Vasiyet hakkına Sahiptir, Özel Mülk Koruma altındadır, alınamaz ve mahrum bırakılamaz, Toplum Çıkarına ve yasa olmadan Adaletli bir şekilde Karşılığı Verilir, Sahibinin Yazılı onayı olmadan Bu işlem Gerçekleştiremez.

Madde 20 - Eşitlik :

Bir : Herkes Yasa Önünde Eşittir

iki : Irk, Renk, Ulus, Dil, Sosyal Konum, Uyruk, Din, İnanç, Düşünce, Yaş, Ekonomi Durum, Sosyal , Siyasi ve Engelli ayrımcılık Yasaktır.

Eşitlik ilkesi Tarihi alanların Geçmiş Hükümet tarafından Irak Kürdistan'ı Vatandaşlarına Irk, Din , Dil ayrımcılığına uygulanan Zulümlerine engel değildir.

üç : Kadın Erkek Yasa Karşısında Eşittir, Özerk Hükümet Kadın Erkek Eşitliği önünde bulunan engellerin kaldırılmasına çaba gösterir, Yaşam, Medeni haklar, Sosyal, Kültürel, Ekonomi haklarında Eşitliği, Anayasada Belirlenen haklar ve irak devleti tarafından Onaylanan Hakları Güvence altına alır.

Madde 21 : Vatandaşlık Hakları :

Bir : 18 yaşını geçmiş Bütün vatandaşların Bulunduğu Bölgelerde Irak Kürdistan'ı içinde yapılan Her Seçim ve referandumda Oy verme hakkı bulunmaktadır.

iki : 18 yaşını geçmiş Bütün vatandaşlar Kamu hizmetinde Rütbe alma hakkı vardır.

Üç : İkamet, Seyahat hakkı Yasa Çerçevesinde düzenlenir.

Dört: Bütün vatandaşların Hükümete Dilekçe Sunma hakkı vardır, Hükümetin Cevap verip Vermeme hakkı vardır, Geç cevap verme durumunda Yasal işleme tabi tutulur.

Madde 22 : Adli Yargılama hakkı :

Bir : Soruşturma Makamı 24 Saat içinde Gözaltında Tutulan Şüphelinin Soruşturma Evraklarını Özel Yetkili hakime sunmalıdır Bu süre Bir kez ve aynı süreyi geçmeyecek şekilde uzatılamaz.

iki : Hiç kimse Mahkeme Kararı olmadan Gözaltına alınamaz Tutuklanamaz ve hapsedilemez Kendi diliyle Gözaltı kararı verilir Şüpheli Avukat Tutma hakkına Sahiptir Buna imkanı yoksa Mahkeme Hükümetin ödeneğiyle Soruşturma ve yargılama Sürecinde Savunacak avukat tutar.

üç : Şüpheli Mahkemenin kesin kararı olmadan Suçlu bulunamaz Şüpheli Serbest kaldıktan sonra Yeni bir delil bulunması haricinde aynı suçtan yargılanamaz.

Dört : Herkesin Adil Özel yetkili ve seri bir mahkemede Yargılama hakkı vardır.

Beş : Yasal Metin olmadan Suç ve Ceza yoktur Hiç kimse eylem işleme veya işleme olmadan Suç unsuru yoksa ceza alamaz.

Altı :

1. Aykırı bir metin olmaması durumunda Yasa etkisi Geri Dönüş yoktur bu Masraf ve vergileri kapsamaz.

2. Yasa Etkisi Karşılaştırmalı ceza uygulanamaz Suçlunun lehine olsa bile.

Yedi: Ceza Kişiseldir.

Sekiz : Suç maddesi olan cezadan Ağır bir ceza uygulanamaz.

Dokuz : Hiç kimse Daha önce Beraat ettiği veya hüküm aldığı bir maddeden ceza alamaz.

On : Siviller Askeri Mahkemelerde Yargılanamaz.

On bir: Hiç kimse özel mekanlar dışında Yangılanamaz Bu mekanlar Toplum Sağlığı açısından yeterli ve Hükümet Gözetiminde olmalı.

On iki : Hapishanede bulunan Tutukluların Din, inanç ve Ahlaki değerlerine saygı duyulmalıdır.

İkinci Bölüm Sosyal ve Ekonomi Haklar

Madde 23 -

Bir : Irak Kürdistan Özerk Hükümeti , Irak Kürdistan Halkının Özgürlük Mücadelesi Şehitlerinin Ailelerini, Peşmerge , Enfal , Kimyasal silah Kurbanları Ailelerini ve Ağır hastalanan vatandaşların Haklarını Gözetler, İş işlevine Sahip olanlar İş Bulmada Öncelik Tanınır.

İki : Kürdistan Özerk Yetkilerini Irak Federal Hükümetinin Anayasal, Yasal ve ahlaki sorumluklarını Aldığı konuların uygulamasına Çaba Gösterir, birinci Fıkra geçen konuların yerine getirilmesi , Tazminat edilmesi , Onurlu bir yaşam olanakların sağlanması ve sağlığın Korunmasına Özen gösterilir.

Madde 24 -

Bir : Herkesin onurlu bir yaşam sürmesi hakkı vardır, bu yaşam hakları Gıda, Giyim ve barınak gibi hayati ihtiyaçları kapsar.

iki : Herkesin Masrafları Gözetmeksizin Sağlığını koruma hakkı vardır.

üç : Herkes Sosyal Güvence hakkına sahiptir, Annelik , Hastalanma, İşsizlik, Malul, Geçimsizlik, iradesi dışında oluşan bir sorun, Yaşlılık durumlarına Öncelik Tanınır.

Dört: Hiç kimse bir iş yapmaya zorlanamaz.

Beş: İşçi Eşit işe eşit ücret alma hakkına sahiptir, işçi - işveren ilişkileri Ekonomi, Adalet ve sosyal durum Gözetilerek düzenlenir.

Madde 25 -

Yönetim Erkleri Engelli Vatandaşları Gözetler , Ve sosyal uyum için çaba verir, Bu durum yasayla Düzenlenir.

Madde 26 -

Özerk Hükümet Dernek, Birlik, Vakıf Sendika , Meslek Birlikleri ve katılma özgürlüğünü Yasayla sağlar.

Madde 27 - Eğitim ve Aile

Bir : Hükümet Bütün Öğrenim Düzeylerinde Temel, Ortaokul ve Üniversitelerde Ücretsiz olarak Eğitim verir, Meslek ve Teknik eğitimi verir, Temel Eğitim Zorunludur.

iki : Hükümet Eğitimsizliğin Önlenmesine önem verir.

Üç : Aile Toplumun Çekirdeğidir, Annelerin ve Çocukların Korunmasına Önem verilir, Çocukların Ekonomi için İstihdamı yasaktır.

Dört: Hükümet Toplumsal olayların şiddetine maruz kalan kadınları korumak için Merkezleri kurar.

Beş: Aile , Okul ve toplum içi Her türlü Şiddet, Ayrımcılık Yasaktır.

Madde 28 - Tüketici hakları

Irak Kürdistan Özerk Hükümeti Tüketici haklarını Korur, Yasal Düzenlemelerle Dernek ve birlik kurmalarını Önem verir.

Üçüncü Bölüm

Ulus ve Dini Toplulukların Hakları

Madde 29 -

Irak Kürdistan'ında bulunan ulus ve inanç mensupları kendi kimlikleriyle Tanınması haklarına sahiptir, Kendi Bölgelerinde Kendi dillerini Yasalar Göz önüne alınarak kullanma hakları vardır.

Madde 30 -

Bir: Vatandaşlık Hükümlerinde Kişinin Dini dışında başka bir dinin Hükümleri uygulanamaz.

iki : Hıristiyan , Yezidiler ve diğer Gayri Müslimlerin Dini Konsey kurma hakları vardır, Yasayla Düzenlenen Vatandaşlık hükümlerine göre uygulanır, Yasanın Yürürlükten kaldırılmasına kadar bu hükümler uygulanır.

Madde 31 - Eşitlik yetkilerinin bağlılığı :

Kürdistan Özerk Hükümeti Yetkilerini Halklar arasında Eşitliği Sağlamak için Kullanır, Kimlikleri Korumaya önem verir.

Madde 32 - Zorunlu Güç önlemeye için Yetkilerin bağlılığı :

Bir : Yönetim Halklar ve inanç mensuplarını Korumakla Yükümlüdür, Zorlamayı önler, Kendi adlarına Kurulacak olan Dernek ve vakıflar için Destek verir.

İki : Irak Kürdistan Hükümeti Kasten Demografi Değişimini engeller, Araplaştırma politikaların Sonuçlarını Göz önüne alınarak Kerkük ve Diğer Irak Kürdistan'ı Bölgelerinde yapılan Değişiklikler Göz önüne alınır.

Madde 33 -

Irak Kürdistan Özerk Yönetimi Erkları Bölgede İkamet eden bütün kişilerin Saygı çerçevesi içinde yaşamasını göz önüne alır, Eğitim, Basın, Genel Kültür gibi alanlarda gerekli Alanları düzenler ve Faal olarak katılmalarına olanak verir.

Madde 34 -

Kürdistan'da Bulunan her dini topluluğun Kültür, Sosyal ve Geleneklerini düzenleme ve genişlemek için Konsey Kurma hakkı vardır, Bu yasayla Düzenlenir.

Madde 35 -

Bu anayasa Türkmen, Arap, Keldan Süryani Asur, Ermeni Toplulukların Ulusal, Kültür ve İdare hakkını tanır, Çoğunluğun Bulunduğu yerlerde Otonom Haklarına Sahiptir.

Madde 36 -

Bu Kısımda Bulunan Hükümler Dışında, Bu Anayasada Bulunan inanç ve toplulukları kapsayan Diğer Hükümleri de vardır.

Dördüncü Bölüm
Uluslararası Yasa, Sözleşme ve ittifaklar

Madde 37 -

Bu Anayasada ve uluslararası Yasalarda Geçen Haklardan Başka, Irak Devletinin Katıldığı veya Taraf olduğu İnsan Haklarıyla ilgili Uluslararası Antlaşmalarda Herkes Yararlanabilir.

Madde 38 -

Bir : Bu anayasada Belirtilen Medeni, Siyasi, Sosyal, Ekonomi, Kültür, Ulus ve inançlara Haklara Hiç Bir Sınır Konulamaz, Yasayla belirtilecek olan sınırlamalar Hak Özünü Zedelenmeyecek Şekilde Düzenlenir, Bu Düzenleme Demokrasi, Eşitlik ve Hürriyet sınırları içerisinde yapılır, Bunun Dışında Hiçbir Sınır Konulamaz.

İki : Bu Maddenin Birinci Fıkrasında Geçen Hakların Herhangi birine Aykırı olduğuna kanaat Getiren Her Bireyin Anayasa Mahkemesine Başvuru Hakkı vardır.

Dördüncü Kısım
Irak Kürdistan Özerk Hükümeti Yetkileri

Madde 39 -

Irak Kürdistan Özerk Hükümeti Bu yetkilerden oluşur :

Bir : Yasama Yetkileri

iki : Yürütme Yetkileri

Üç: Yargı Yetkileri

Birinci Bölüm
Parlamento

Madde 40 -

Irak Kürdistan Parlamentosu Yasama ve yasama Kaynaklarını Yetkilerini Irak Kürdistan Halkının Hakkını Tayin etme esasına dayandırır, Üyeleri özgür genel ve doğrudan Seçimle belirlenir.

Madde 41 -

Bir : Parlamento üyelerinin Seçilmesi, Türü, Seçim zamanı ve Temsil oranları Yasayla Belirlenir.

iki : Parlamento üyelerinin seçilmesi eşit dağılım esasına dayalı olarak yapılır, Kadınların Oranı %30 oranından daha az olamaz.

Üç : Parlamento Üyeleri Irak Kürdistan halkının Temsilcileridir, Siyasi, Irk, Din veya Seçilen Bölge Gözetilemez.

Madde 42 -

Bir : Genel Seçimler Dört Yılda bir yapılır, Toplantının ilk gününden sayılır.

İki : Parlamento Irak Kürdistan Özerk Yönetimin başkanı tarafından Çağırılması üzerine toplanır, Seçim sonuçlarının nihai açıklanmasından sonra On beş Gün içinde toplanır, Toplantıya Çağrı olamadığı halinde, Bu süre sonrasında Ertesi günün saat on ikide toplantı gerçekleştirir.

Madde 43 -

Parlamento Başkanlığını En yaşlı üye Yürütür, Başkan, başkanvekili ve genel sekreter Üyeler arası Gizli Seçim yoluyla seçilir.

Madde 44 -

Parlamento üyeleri, göreve başlarken aşağıdaki şekilde Anayasal Ant içer :

"Irak Kürdistan halkının çıkarlarını Koruyacağıma, Vatandaşların Onur, Birlik ve hürriyetleriyle Kamu sermayesinin Koruyacağıma, Anayasanın Hükümlerini Gözeteceğime, Üyeliğimi Doğrulukla ve samimiyetle Yapacağıma ALLAHIN adıyla ant içerim"

Madde 45 -

Parlamento Üyeleri, Ant içtikten sonra Mesleklerinden istifa etmiş olurlar, üyeliği Bittikten Sonra mesleğine veya benzer bir mesleğe geri dönme hakkına sahiptir, üyeliği Kıdem ve Rütbeye dahildir.

Madde 46 -

Parlamento Üyesi Aynı Zamanda Federal Parlamento üyesi, Yerel Yönetim Üyesi, Belediye meclis üyesi , Kamu personeli Görevlerinden herhangi birisini yürütemez, Üyeliğini Sadece Parlamento işlerine bırakır ve başka bir görevde bulunamaz.

Madde 47 -

Bir : Parlamentonun Yılda iki Dönemi vardır, her bir Dönem Dört aylıktır, İçtüzük işleyişi belirler.

İki : Genel Bütçenin Görüşülmeye konulduğu Dönem, Bütçe Onaylanmadan Bitemez, Başka işler için Otuz Gün geçmeyecek Şekilde uzatılabilir, Önemi olduğundan dolayı Özerk Yönetimin başkanı veya Parlamento Başkanı veya Bakanlar Kurulu başkanı veya Yirmi beş üyenin imzasıyla uzatılabilir.

Madde 48 -

Parlamentonun Yasal Nisab oranı Üyelerin Çoğunluğun Katılmasıyla sağlanır, Yasalar Çoğunluk oranına Göre Çıkartılır, Yasal metin veya içtüzüğe aykırı olması halinde , Oyların Eşit olduğu halinde Parlamento Başkanının Oyu çokluğu belirler.

Madde 49 -

On Parlamento Üyesi Yasa Önergesi veya bir kararı Parlamenteo Sunabilir.

Madde 50 -

Bir : Parlamento üyesi Bakanlar Kurulu Veya Bakanlıklar işleriyle ilgili, Bakanlar Kurulu Başkanına veya Yardımcısına veya bakanlıklara, Soru Önergesi verebilir, Yasa ve içtüzük Bu işleri Düzenler.

iki : Parlamentonun On üyesi Bakanlar Kurulu Başkanına, üyelerine Soru önergesi verebilir, Soru önergesi Bakanlar Kurulu Başkanlığına ulaştıktan Sonra sekiz gün sonra Görüşülür, Soru önergesi Güvenoyu almasına ilişkin ise parlamento üyelerinin 3/2 oranında oy çokluğuna bağlıdır.

Madde 51 -

Parlamento Başkanı, Yardımcısı, Genel Sekreter ve üyelerin Bazı hak ve imtiyazları vardır, Bu hak ve imtiyazlar Yasayla Düzenlenir.

Madde 52 -

Parlamentonun Görevi, işleyişi, Toplanması, Olağanüstü Toplanması, düzenlenmesi, üyeliğin Sona ermesi, Boş kalan Sandalyelerin düzenlenmesi içtüzük belirler.

Madde 53 -

Parlamento Yasayla Belirlenen Görevlerden başka bu Görevleri de Yürütür :

Bir : Oy Çokluğuyla Irak Kürdistan Halkının Hakkını Tayin etmesi.

iki : anayasanın 12.Maddesi Dördüncü Fıkrasında Geçen Konuların Onaylanması.

üç :

1. Yasaların Onaylanması ve ilga edilmesi , Bu yasaların onaylanma ve ilgası Federal Anayasanın 110.maddesi Haricindeki Konuları kapsar.

2. Federal Anayasanın Kürdistan özerk Bölgesinde uygulanmasının onaylanması, Federal Anayasanın 110.Maddesi haricinde kalan Konuların Onaylanması Yasayla Belirlenir, Federal Anayasanın Mezkur Maddesinde geçen Konular Kürdistan'ı da kapsar.

Dört : Özerk Bölgenin Başkanının veya Yardımcısının Yasal Yemine aykırı davranma, Anayasayı ihlal veya İhanetle İtham edilmesi Parlamento üye sayısının üçte ikisinin onayıyla Gerçekleşir.

Beş : Bakana veya üyelerine Güvenoyu verme ve Bakanlar Kurulu başkanından Güvenoyu alma Parlamento üyelerinin üçte ikisinin oyuyla gerçekleşir, bakandan Güvenoyu çekme Salt çoğunlukla sağlanır.

Altı : Yürütme erki, Bakanlar kurulu başkanı ve yardımcısı ile bakanların Görevlerini yasayla Gözetme.

Yedi : Genel Bütçenin Onaylanması ve Bütçe dışında kalan Ödeneklerin onaylanması.

Sekiz : ödenek Gelenek planların onaylanması.

Dokuz : Vergi ve rüsumların Onaylanması veya ilga edilmesi veya Muaf edilmesi.

On : Hazır bulunanların Salt Çoğunluyla Karar verilir, Bu karar Çıkışından üç gün sonra Anayasa Mahkemesinde onaylanır.

On bir : Parlamento içtüzüğü Düzenleme, Personelin belirlenmesi , Bütçenin düzenlenmesi ve personelin Tayini ile maaşlarının Belirlenmesi.

On iki : Kalıcı ve geçici Komisyonların oluşturulması.

On üç : Anayasa Mahkemesinin Adaylarının Salt Çoğunluk Oyuyla onaylanması.

On Dört : anayasanın 107.Maddesinde geçen Özerk Komisyonların Başkanlık adaylarının Salt Çoğunluk Oyuyla belirlenmesi.

Madde 54 -

65.Maddenin Yedinci Fıkrası haricinde Parlamento Kendini Feshedemez.

Madde 55 -

Bir : Parlamento üyelerinin Dokunulmazlığı vardır, içtüzükte Belirlenen sınırlar çerçevesinde özgürce konuşma hakkı vardır.

iki : parlamentonun onayı olmadan parlamento üyesinin özgürlüğü kısıtlanamaz.

üç : Parlamento üyesi Oturumda bulunduğu sürece önceden onay olmadan Açık bir suç işlemediği sürece soruşturma yapılamaz, evi, ofisi aranılmaz.

Dört : Parlamento üyesi Parlamento dışında, önceden onay olmadan Açık bir suç işlemediği sürece soruşturma yapılamaz, evi, ofisi aranılmaz.

Madde 56 -

Bir : Parlamento üyelerinin üçte iki oylarıyla kendisi feshedebilir.

iki : Parlamento aşağıdaki Durumların gerçekleştiği halinde Özerk Yönetim başkanının Yazısıyla feshedilir :

- 1.yarisından fazla üyelerin istifa etmesi.**
- 2. Seçim sonrası toplantıya Çağrıldığı sürece toplantının Gerçekleştirilmemesi.**
- 3. üst üstte üç kabinenin Güvenoyu almaması.**

Madde 57 -

Parlamentonun Feshi veya Dönemi Sonlanması halinde, On beş gün sonra Seçimlerin belirlenmesi için duyuru yapılır,veya Seçim Döneminin öncesine Doksan gün geçemez.

Madde 58 -

Parlamento 57.Maddeye göre feshedilirse veya dönemi sona ererse, yeni bir seçimin yapılmadığı halinde veya Mücbir Bir sebep oluştuğunda Parlamento yeni bir seçime ve ilk oturum Gerçekleştirene kadar görevine devam eder, feshedilme kararı yeni kurul oluşuncaya kadar devam eder.

ikinci Bölüm Yürütme Erki

Madde 59 -

Yürütme Erki, Özerk Yönetim başkanlığı ve bakanlar kurulunda oluşur , Yetkileri Anayasa ve yasalar tarafından belirlenir.

Madde 60 -

Bir : Özerk Yönetimin Başkanı

Bir : Özerk Yönetimin Başkanı , Yürütme erkinin başkanı ve Peşmerge güçleri başkomutanıdır, ulusal ve milli Törenlerde Halkı temsil eder.

iki : Özerk Yönetim başkanı kendine bir yardımcı belirler, yardımcı başkanın Hazır bulunmadığı durumlarda yerine görev yapar, aynı zamanda Peşmerge Güçlerinin başkan yardımcısıdır, parlamento üyelerinin salt çoğunluk oyuyla bu göreve başlar.

Madde 61 -

Özerk Yönetimin başkanı Yasayla belirlenen Genel Gizli ve doğrudan Halkın oyuyla seçilir.

Madde 62 -

Özerk yönetimin başkanı veya yardımcısı Parlamento üyelerinin üçte iki oyuyla yemine,Anayasaya aykırı davranmaktan, ihanetten Anayasa mahkemesi tarafından suçlu Bulunup görevinden azledilir.

Madde 63 -

Özerk Yönetimin başkanı veya yardımcısı göreve başlamadan Önce şu şekilde yemin eder :

"Irak Kürdistan halklarının Hak, kazanım, birlik ve çıkarlarını koruyacağıma, görevimi hakkıyla yerine getireceğime ve anayasaya Bağımlı kalacağıma Allahın adıyla Yemin ederim "

Madde 64 -

Özerk Yönetimin başkanın Görev Süresi Yemin ettikten itibaren Dört Yıldır, Bu anayasanın Yürürlüğe gireceği günden itibaren ikinci kez kendini aday Gösterebilir.

Madde 65 -

Özerk Yönetimin başkanı Yasanın Verdiği Görevler dışında ki Görevleri :

Bir : Yasa taslağı veya kararları Parlamentoya Önerme.

iki : parlamentodan çıkan yasanın on beş gün içinde karara bağlama, bu süre içinde bu yasayı veya bir kısmını reddetme hakkına sahiptir, bu süre içinde başkan karar vermezse, yasa Kabul edilmiş sayılır ve Parlamento bu yasayı Resmi Gazetede yayınlar.

üç : 57.Maddeye göre Genel seçimin yapılması için Duyuru yapma.

Dört :Seçimlerin nihai sonuçları açıklandıktan sonra on beş gün içerisinde parlamentoyu toplantı için çağırma , Çağrı olmadığı durumunda Parlamento kendiliğinden toplanır.

Beş : Anayasada belirlenen durumlar dahilinde Parlamentonun Feshi için Duyuru ilan etme.

Altı : Bakanlar kurulu başkanı önerisiyle bakanı görevinden azletme.

Yedi : Bakanlar kurulu ve parlamento ile istişare sonrası Yasal dayanakları bulunan Duyuruları ilan etme, Bu ilan Parlamentonun ilk oturumuna sunulmalı, bunun olmaması veya onaylanmaması halinde yasal işlevi kalmaz.

Sekiz : Savaş, işgal, doğal afet, salgın hastalık gibi durumlarda bakanlar kurulu başkanı ve parlamento başkanıyla görüşmeden sonra Olağanüstü Halin ilan edilmesi, Bu süre bir ayı geçemez , sürenin uzatılması Parlamento üyelerinin salt çoğunluk oyuyla yapılır, Bu süre üç aydan fazla olamaz , Olağanüstü halin Hükümleri yasayla düzenlenir.

Dokuz : Tutukluların Affı yasayla düzenlenir.

On : İdamın infazı veya müebbet hükmünün hafifletmesi.

On bir : Olağanüstü toplantı için Bakanlar kurulunu toplantıya çağırma ve kendisi başkanlığı yürütür.

on iki : Gerekli durumlarda Parlamentonun onayıyla Federal silahlı güçlerinin bir bölümü geçişi için izin verme, bu izin verme Gelen Güçlerin Görevi ve yetki kapsamı ile kalma süresini de kapsar.

On üç : Parlamentonun onayıyla Peşmerge veya iç asayiş Güçlerinin Bölge dışına Gönderilmesi.

on Dört :

1. Kırk beş gün içinde Çoğunluğa sahip olan bir Fraksiyon bir kişiyi bakanlar kurulunu kurma görevi verilmesi.

2.Kırk beş gün içinde Bakanlar kurulu oluşmadığı sürece aynı Fraksiyondan başka bir kişiye görev verme.

3.ikinci kişi de kabineyi oluşturmazsa kanaat getirdiği bir kişiye görev verebilir.

4. bakanlar kurulunu oluşturan kişi Parlamento üyesi veya başka biri olabilir.

on beş : Parlamentonun Güvenoyu verilmesi sonrası ilan edilmesi.

on altı : Güvenoyu Çekildikten sonra azil kararına ilişkin duyuru ilan etme.

on yedi : bakanın istifa etmesi sonrasında yeni bir bakan atanıncaya kadar istifa hakkında duyurunun ilanı.

on sekiz :Parlamentonun Anayasa Mahkemesinin Adayları onayından sonra anayasa mahkemesi üyelerinin belirlenmesine ilişkin duyuru ilanı.

on dokuz : Irak Kürdistan Adalet Konseyinin adayları belirlenmesi sonrasında Hakimlerin Atanması, Adalet Denetme konseyi kurulu başkanı ile başkan, Baş savcılık üyelerine ilişkin duyuru ilan edilmesi.

yirmi : Bu anayasanın 107.Maddesinde belirlenen kurul ve komisyonların parlamentonun Adayları onayından sonra başkanları hakkında duyuru ilan edilmesi.

yirmi bir : Bakanlar kurulu başkanı önerisi ve federal hükümetin özel yetkili makamının görüşünden sonra Yabancı ülkelerde Irak Kürdistan Özerk Yönetimini temsilciliği kurmasına ilişkin karar çıkartma.

yirmi iki : ilgili bakanın Özel Yetkili Rütbelerin adaylarını belirlemesi sonrası ve bakanlar kurulu onayından sonra atanmasına ilişkin duyurunun ilan edilmesi.

yirmi üç : Peşmerge Komutanlarına ve iç asayiş güçlerine rütbe verilmesi , ihraç ve emekliye ayrılması yasalara göre yapılır.

yirmi dört: Yasayla Nişan ve madalya verme.

Madde 66 -

Başkan ve yardımcısının maaş ve ödenekleri yasayla belirlenir.

Madde 67 -

Irak Kürdistan Özerk Yönetimi başkanlığı Oluşum, Yetki , Görev ve işleyişi yasaya belirlenecek bir divanı oluşturulur.

Madde 68 -

Bir : Bu anayasanın 64.Maddesine göre, Başkanın istifa, ölümü veya Görevini yerine getirmeyecek kadar Hastalanması gibi durumlarda Altmış Gün içinde Dört yıllığına yerine bir başkası seçilir.

iki : Bu maddenin birinci fıkrasına göre Parlamento başkanı Özerk Yönetimin Başkanı yerine Yeni bir başkan seçilene kadar Görevleri yerine getirir.

üç : Özerk Yönetimin Başkanı Yurtdışında bulunması veya izinli olması hallerinde veya Görevini geçici bir süreliğine yerine getirmeyeceği Halinde Yardımcısı bu görevi Yürütür.

Dört : Başkanlık Süresi bitiminde, Savaş veya Doğal Affet olması durumunda Yeni bir başkanlık seçimi yerine gerçekleşmediği durumda başkan Durumun Geçmesi kadar Görevinin başında kalır ve yeni bir başkan seçilir.

iki : Bakanlar Kurulu

Madde 69 -

Bakanlar kurulu Yürütme ve idari Erktir.

Madde 70 -

Bir : Bakanlar kurulu, başkan, yardımcı veya yardımcıları ile bakanlardan oluşur, oluşumu yasayla belirlenir.

iki: Bakanlar kurulunu kurma görevi verilen kişi Bu anayasanın 65.Maddesinde geçen hükümlerle belirlenir.

üç : Bakanlar kurulunu kurma görevi verilen kişi, Yardımcı veya yardımcıları, bakanlar Parlamento üyeleri veya bu görevi yerine getirecek kişiler arasında belirlenir.

dört : Bakanlar kurulunu kuran bakanlar listesini Başkana Sunar ve onaylanma Talebinde bulunur.

beş : Özerk Yönetimin başkanı bakanlar listesini onayladıktan sonra, bakanlar kurulu başkanı bakanlar kurulu üyelerini Parlamentoya sunar ve güvenoyu talebinde bulunur.

Altı : Bakanlar kurulu başkanı, Bakanlar kurulu Toplantılarına Özerk Yönetimin başkanı hazır olduğu toplantılar dışında Başkanlık eder.

Madde 71 -

Bakanlar kurulu başkanı ve bakanlar Güvenoyu aldıktan sonra, Görevlerine başlamadan önce, Parlamento Şu şekilde yemin ederler :

"Irak Kürdistan topraklarının ve halkın birliğini sadakatle koruyacağıma, Anayasanın Ve yasaların verdiği yükümlüklerine saygı duyacağıma, Kamu gelirlerini koruyacağıma ve halkın çıkarlarını gözetmeye Allahın Adıyla yemin ederim"

Madde 72 -

Bakanlar kurulu kurmada Irak Kürdistan Halklarının Eşitliği ilkesine önem verilir.

Madde 73 -

Bakanlar kurulu başkanı ve bakanları Parlamento karşısında verilen görevlerden Sorumludur, Her bakan bakanlığını bağlayan işlerle sorumludur ve bakanlığında ilk ve doğrudan sorumludur.

Madde 74 -

Bakanlar kurulunun Görev ve yetkileri :

Bir : Irak Kürdistan asayişini koruma ve yasa, karar ve genelgelere uyma.

iki: Parlamento onayından sonra Özerk Yönetimin genel siyasi haritasını başkanla beraber yönetme.

üç : Irak Kürdistan genel bütçesi projesini hazırlama.

dört : Yasa taslağı ve kararları hazırlama ve parlamentoya sunma.

Beş : Anayasaya ve Yasa hükümlerine uygun Genelge ve kararlar çıkarma.

Altı : Parlamento onayından sonra karar uygulama.

Yedi : Federal hükümetle beraber 15.08.2005 Tarihinden önce Kürdistan topraklarında çıkarılan petrol ve gaz ürünlerini yönetme konusunda yetkili ortak bir kurumun kurma, Federal anayasanın 112.maddesi ve bu anayasada ilişkin yasalar

gereği elde edilecek gelirin eşitlik ilkesine dayalı dağıtım koşuluyla uygulanması, Ticari ölçüm on iki ay boyunca Günlük 5000 Beş bin varilden az olmayacak şekilde karar verilmiştir.

Sekiz : Petrol ve gaz politikasını genişletmeye yönelik stratejilerin federal hükümetle işbirliği dahilinde ortak yürütme , Bu koşul ancak Özerk Bölgeye ilişkin Parlamentonun onayıyla uygulanır.

Dokuz: Çıkarılmayan Gaz ve petrol kaynaklarının Yönetimi 15.08.2008 tarihinden önce ticari olarak çıkarılmayan kaynaklar, Bulma, üretim, yönetim, geliştirme, satış ve pazarlama konuları özerk yönetimin yasaları gereği gibi olacak şekilde düzenlenir, ölçüm süre olarak 12 ay günlük Beş bin varil şeklinde olacaktır.

on : Irak Kürdistan'ında Uygulanacak olan hükümler Federal anayasanın 110.maddesi haricinde kalan konuları içinde olmayan hükümlerin dışında kalanlardır.

on bir : Federal ve özerk Yönetimin Ortak yetkileri Federal anayasada Bulunan hükümleri içerir.

on iki :Irak Kürdistan'ındaki Bakanlıklar, kurumlar ve kamusal alanların denetimi , Takip ve gözetim işbirliği içinde olacaktır.

on üç : Personelin Atama, Rütbe yükseltme, ihraç ve görevden uzaklaştırma ile emeklilik bu anayasaya aykırı şekilde olması halinde uygulanamaz.

on Dört : Elçiliklerde özerk yönetime bağlı temsilcilik açma,Kültür, Toplumsal ve idari işlerde Diplomatik ilişkilerin yürütülmesi Parlamentonun onayına bağlıdır.

on beş : Peşmerge Güçlerinin, Polis, Asayiş kurumları ve diğer Savunma kurumlarının Düzenlenme ve Yönetilmesi.

Madde 75 -

Bir : Bakanlar kurulu bu durumlarda istifa etmiş sayılır ve bakanlıktan yeni bir bakan belirlenmesi talebinde bulunulur :

1. Bakanlar kurulu başkanının İstifasının kabulü.
2. Parlamentonun Bakanlar kurulu başkanından güvenoyunu çekmesi.
3. Parlamentonun Yeni döneme başlaması.
4. Özerk Yönetimin başkanın yeni döneminin başlaması.
5. bakanlar kurulu başkanını ölümü.

iki : Bakan Parlamentonun güvenoyunu çekmesi halinde istifa etmiş sayılır.

Madde 76 -

Bir: bakanlar kurulu başkanı, Yardımcısı, bakanlar suçlu bulunması ve yargılanması durumu Yasayla belirlenir.

iki: Bakanlar kurulu başkanı, yardımcısı ve bakanların maaş ve imtiyazları yasayla belirlenir.

üçüncü Kısım
Yargı erki
Bir : Genel esaslar

Madde 77 -

Yargı erki Irak Kürdistan Özerk yönetiminde bağımsız bir kurumdur, adalet konseyi, anayasa mahkemesi, Sayıştay, adalet denetimi kurulu, Başsavcılık kurulu ve mahkemelerden oluşur, Düzenlenmesi, koşul ve kurma şekli ile üyelerinin atama ve sorumlulukları yasayla belirlenir.

Madde 78 -

Yargı bağımsız ve üstündür.

Madde 79 -

Yargı Irak Kürdistan'ında bulunan Tüm özel Ve tüzel kişilerden üstündür.

Madde 80 -

Hüküm ve kararlar halk adına çıkartılır ve uygulanır.

Madde 81 -

Bütün hakimler süresiz bir şekilde atanırlar, ve yasayla belirlenecek olan bir yaşta emekli olurlar, görevlerinden yasayla belirlenecek olan haller dışında uzaklaştıramazlar, görevlerini en iyi şekilde yönetmeleri için uygun koşullar sağlanır, görevlerine uygun yaşam standartları oluşturulur, ve bağımsızlıkları korunur, Görevleri boyunca bu imtiyazlar alınmaz.

Madde 82 -

Yargı üyeleri :

Bir : yargı görevini yasama ve yürütmeyele birleştirilemezler.

iki : siyasi parti veya derneklere katılamazlar.

Madde 83 -

Yargılama duruşmaları açıktır, Genel ahlakı gözetmek veya ailenin onurunu korumak için gizli duruşma talep edilse dahi Hükümler Açık bir şekilde açıklanır.

Madde 84 -

özel veya olağanüstü mahkemeler kurulamaz.

Madde 85 -

Peşmerge Güçleri, iç asayiş birimleri ve askeri birlikler arasındaki suçları yargılamak için Özel bir mahkeme kurulur.

Madde 86 -

Yasaların belli olan hükümler ihmal edilemez.

Madde 87 -

yasalarda hiç bir karar ve uygulama işlemi ile idari işlemlerde şerhler ihmal edilemez.

Madde 88 -

Yasa idari ve cezalandırmada yetkisini Gözetler.

Madde 89 -

kişinin Irak Kürdistan hükümetine bağlı kamu personelinin Görevi dahilinde hatalı tasarrufuna maruz kaldığı hallerde tazminat alma hakkı vardır.

Madde 90 -

Hakimliklerin hükümleri yerine getirilmemesi veya kötüye kullanması suçtur ve cezaya tabiidir, Suçlunun Kamu personeli olması halinde cezası dışında görevinden azledilir, hükümlünün Doğrudan Yetkili mahkemeye başvuru hakkı vardır, zararlı görülmesi durumunda hükümet zararını karşılar.

iki : Anayasa mahkemesi

Madde 91 -

Yasayla Irak Kürdistan özerk yönetimi anayasa mahkemesi kurulur .

Madde 92 -

Bir : Anayasa mahkemesi Başkanlar beraber Yedi üyeden oluşur, Hakimler, Yasa öğretim görevlileri, avukatlar arasında Seçilir, Bu kişiler Görevlerinde en az yirmi yıl hizmette bulunmaları gerekir.

iki : Özerk Yönetim başkanı Adalet Konseyinin istişaresi sonrası anayasa mahkemesi üye adayları belirler.

üç : Mahkeme üyeleri Parlamantonun üçte ikisinin onayından sonra Özerk Yönetim başkanı tarafından atamaları gerçekleştirir.

Madde 93 -

Mahkeme üyeleri kendi aralarında bir başkan seçer.

Madde 94-

Anayasa mahkemesi başkanı ve üyeleri, Görevlerine başlamadan önce Özerk yönetim başkanı önünde yemin eder.

Madde 95 -

Anayasa Mahkemesi Görevleri :

bir : Anayasa Maddelerinin Şerhi.

iki :

1. Özerk Yönetimin başkanı, bakanlar kurulu veya Parlamentodan on üyenin talebi üzerine Yasaların Anayasaya Uyumluluğunu Denetleme.

2. doğrudan menfaati olan her kişinin talebi üzerine yasa, Talimat , duyuruların meşruiyeti.

üç : bir davanın, Hükümün, Kararın veya Talimatın veya Genelgenin anayasaya aykırı olduğu yönünde talebin görüşülmesi ve karara bağlanması.

Dört : Referandum, Genel seçimler ve başkanlık Seçimleri sonuçlarının Onaylanması.

Beş : bu anayasanın 120.maddesine giren hükümlerin anayasaya uyumluluğunu karara bağlaması.

Altı : bu anayasanın 62. maddesinde belirlenen hükümlere göre Parlamento üyelerinin özerk Yönetim başkanı veya yardımcısını yargılamasını talep etmesi halinde yargılamak, yargılama koşulu anayasa Mahkemesinin en az beş üyesinin kabul etmesi gerekir.

yedi : bu anayasanın 19.maddesi 18.fıkranın 3.bendinde geçen davaların karara bağlanması.

sekiz : Parlamento üyelerinin Dokunulmazlığının kaldırılmasını karara bağlama.

Madde 96 -

Mahkemeye üyelik ve görev yetkileri ile talepleri yasayla belirlenir.

Madde 97-

Anayasa mahkemesi hükümleri esastır ve herkese uygulanır, bir kararın, yasanın, genelgenin anayasaya aykırılığı veya uyumluluğu hakkında görüş belirtilmesi halinde en kısa süre içerisinde ilgili kurumlara Düzenleme veya ilga edilmesi için ulaştırır.

üç : Adalet Konseyi

Madde 98 -

Bir : Adalet konseyi Sayıştay mahkemesi başkanı , yardımcısı ve adalet denetleme kurulu başkanı, başsavcılık başkanı ile istinaf ve Kürdistan bölge mahkemeleri başkanlarından oluşur.

iki : Adalet konseyi yasayla yargılama yönetimi, bağımsızlığı koruma ve kurulların denetimini sağlar.

Madde 99 -

Bir : Adalet konseyinin özel bir bütçesi vardır, Bu bütçe Özerk Yönetiminden dağıtılır, Yasayla alınan Vergi ve Rüsüm gelirleri ile hükümet tarafından ödenen ödeneklerden oluşur.

iki : Adalet konseyi Anayasa Mahkemesinin görüşünü aldıktan sonra Yargının Yıllık Bütçesini belirler yıllık Bütçenin Son rakamlarıyla beraber ve Parlamentonun onayına sunar.

Dördüncü Kısım

Bir : Başsavcı

Madde 100 -

Baş Savcı Toplumun Temsilcisidir, Görevi Adalet, Meşru Savunma, Genel Sistem, Bölge Asayışı, Kamu Maliyesi, Aile, Bire ve Hürriyetleri Korumadır, Bunlar Yasayla Düzenlenir.

İki : Şura Konseyi

Irak Kürdistan Özerk Yönetimi Şura Konseyi Kurulur, Yetkileri, oluşumları Yasayla Düzenlenir.

Beşinci Kısım

Yerel Yönetimler ve Belediye Meclisleri

Irak Kürdistan Özerk Bölgesinde İdari Dağılım (İl, Kaza, Nahiye, Köy) olarak sıralanır, Kurma, Belirleme, Merkez Değişikliği, Sınır Onaylama, İfraz yasayla Düzenlenir.

Madde 103 –

Bir: İdari Birimlerin Yönetilmesi (İl, Kaza, Nahiye, Köy) Sürekli Geliştirme ve işlevi sürdürme, Merkezi olmayan bir şekilde Yönetilir, Demokrasinin yerine Getirilmesi için Halkın Katılımı Sağlanır, Seçimler Genel, Gizli ve Doğrudan yapılır, Yasayla Seçim, Yetkiler ve Görevler Düzenlenir.

Madde 104 –

İl, İlçe, Nahiye ve Köy merkezleri Nüfusun Üçbin kişiden az olmamak kaydıyla Belediye olup, Belediye Meclisi Tarafından Yönetilir, Kamu hizmetlerinden Yasayla yararlanırlar.

Madde 105 –

Bir : Yerel meclis ve belediyeler Tüzel Kişiliktir.

İki : her idari birimin veya Belediyenin Özel Bütçesi vardır.

Madde 106 –

Bir : Yerel Meclislerin oluşmasında Eşit Dağılım İlkesi Göz önüne alınır, idari birimin oluşturulması Yasayla Düzenlenir.

İki : Yerel Yönetimler yasası En az %30 oranında Kadınlar içindir.

Altıncı Kısım
Özerk Komisyon Ve Kurullar

Madde 107 –

Bir : Yasayla Bu kurullar Kurulur :

- 1. Özgür Yüksek Seçim ve Referandum Kurulu.**
- 2. Yolsuzlukla Mücadele ve Maliye Gözetim Divanı.**
- 3. İthalat ve yerel ürünler kalite ve doğruluk Kurulu.**

İki:

- 1. Yasayla Sosyal ve Ekonomi işlemleri Danışmanlar Kurulu kurulur.**
- 2. Bu kurulun Görevi Yönetim Başkanlığına, Parlamento ve Bakanlar Kuruluna Ekonomi ve Sosyal Konular Hakkında Danışma vermektir.**

Madde 108-

Bir : Bu anayasada 107.Maddenin Birinci fırcasında Geçen kurulları Irak Kürdistan Özerk Yönetimi Parlamentosu tarafından Denetlenir ve ilişkin yasalar parlamento tarafından çıkarılır.

İki: 107.Maddenin Birinci fırcasında haricinde, Diğer Kurullar ve Komisyonlar Yasayla Kurulur.

Madde 109- Görev ve yetkileri Yasayla Belirlenecek olan, Başkanlığını Özerk Yönetim Başkanı tarafından Yürütülecek (Özerk Bölge Asayiş Konseyi) adı altında Bir konsey Kurulacak.

Yedinci Kısım
Maliye Hükümleri

Madde 110 –

Düşük Gelirli vatandaşlar Vergiden Muaf tutulacak, Yasayla belirlenen Yoksulluk Sınırını geçen kişileri kapsar.

Madde 111-

Irak Kürdistan Özerk Yönetimin Gelirleri :

Bir : Federal Hükümeti Petrol, Gaz, Gümrük, federal Gelirlerinden gelen Bütçenin Özerk Yönetime ait olan payı.

İki : Vergi, Rusum , Kamu gelirleri ile Kamu şirketlerin Gelirleri.

Üç : Yönetim, Vergi Toplama, Federal Gümrüklerle Federal Gümrük gelirleri.

Dört: Özerk Hükümetin Yatırım gelirleri.

Beş: Yardım ve hibeler.

Altı : Özerk Yönetime ait İç ve dış Burçlar.

Yedi : Federal Hükümetin Özerk Yönetime Sunduğu Yardımlar.

Madde 112 –

Mali Yıl yasayla Belirlenir.

Madde 113 –

Bir : Bütün mali yıllarda Bütçe belirlenir, Gelir Giderleri kapsar.

İki: Mali yılın Bitiminde üç ay önce, Bütçe yasası irak kürdistan Parlamentosuna Sunulur.

Üç : Herhangi bir sebepten Dolayı Bütçenin Hazırlanması, Geçikmesi Gelecek mali yılına kalırsa, her ay için 1/12 Oranında geçen Mali yılı için harcanır.

Madde 114-

Özerk Yönetim Başkanı, Yardımcısı, Parlamento Başkanı, Yardımcısı, Parlemnto üyeleri, Bakanlar Kurulu başkanı, yardımcısı, Bakanlar, Özel Rütbeye sahip olanlar, Hakimler, Baş savcılar, yardımcıları, gelen müdürler ve benzer rütbeye sahip olanlar, Irak ve Kürdistan Kamu sermayesinden Alım, Kiralama, Satış veya kiraya verme, Sözleşme imzalama, ithalat , doğrudan başka kişilere satı yapamaz.

Sekizinci Kısım
Anayasanın yürürlüğe girmesi ve onaylanması

Madde 115 –

Federal anayasanın 126. Maddesinin Dördüncü Fırkasına Göre, Federal Anayasanın Irak kürdistan Özerk Yönetimin Yetkilerini kısıtlayan hükümlerine Referanduma sunulmadan ve halkın Çoğunluk oyunu almadan uyulamaz.

Madde 116-

Kürdistanda Anayasa Mahkemesi Kurulana kadar, Gözetim Mahkemesi Basit özellikler dışında bu anayasa hakkında Yetkilidir, Yasaların aykırılığı, yazılar ve Genelgeleri Denetler.

Madde 117-

Yasalar Irak Kürdistanı Özerk Yönetimi Resmi Gazetesinde (Vakai Kürdsitan) yayınlanır ve neşir edildiği Tarihten itibaren iptal edilen bir yazı olmaması Halinde geçerlidir.

Madde 118-

Bu anayasa Irak Kürdistan halkını tarafından Referandumda Çoğunluğun oyuyla geçerli sayılır.

Madde 119-

bu anayasada Federal Anayasanın maddelerine dayanılan maddeler hakkında Parlamento çoğunluk oyla değiştirme hakkına sahiptir.

Madde 120-

Bir: Bu anayasa Siyasal Sisteme, Parlemlenter demokratik sisteme, Toprak Bütünlüğe, Anayasada Geçen hak ve özgürlüklere tehlike arz etmesi durumunda Onaylanamaz.

İki: Özerk Yönetim Başkanı, bakanlar kurulu, veya Parlemlentonun üçte biri Anayasayı Değiştirme önerisinde Bulunabilir.

Üç: Anayasa Mahkemesi, Önerilen metni gözden geçirdikten sonra Kırk Beş gün içinde Bu maddenin Birinci bendine aykırılığını veya uyumluluğuna karar verir.

Dört: Irak Kürdistan Özerk Yönetimi Parlemlentosu 2/3 oyla Anayasa Deęitirmeyi onaylar.

Beş: Irak Kürdistan Halkı Genel Referandumla, Oy çokuluğuyla anayasa Deęitirmeyi onaylar.

Madde 121 –

Halk Referandum hakkına sahiptir, Seçme hakkına Sahip olanların %25 oranında Belli bir konuda Yasayla Düzenleme Koşuluyla Referandum Talep etme hakkına sahiptir.

Madde 122 –

Bir : Bu anayasa Genel Referandumdan Onay aldıktan Üç Gün sonra Yürürlüğe girer, Özerk Yönetim başkanı Referandumdan onay aldıktan on gün sonra Resmi gazetede duyuru neşreder.

İki : Yürürlüğe giren Anayasada bulunan yasaların uygulanması, Anayasada Onaylanmaması Halinde Yürürlükte olmuş sayılır.